

METAEWALUACJA WYNIKÓW BADAŃ EWALUACYJNYCH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTELIGENTNY ROZWÓJ 2014-2020

Wybrane wnioski i rekomendacje

Badanie przeprowadzone na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, towarzyszące procesowi projektowania następcy Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR), tj. programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG), na lata 2021-2027.

Ewaluacja ta stanowiła swoiste spoiwo między dwiema perspektywami wydatkowania funduszy europejskich. W badaniu wskazane zostały najważniejsze ustalenia z dotychczasowego procesu ewaluacji POIR (cel pierwszy ewaluacji) oraz zaproponowano rozwiązania służące do gromadzenia i akumulacji wiedzy, przydatnej do realizacji nowego programu (cel drugi ewaluacji).

Badanie wykonało konsorcjum IDEA Instytut, PAG Uniconsult i IMAPP Consulting

Wnioski dla FENG – proces wyboru projektów i kluczowe rekomendacje

W wyniku selekcji **20** badań oraz **50** rekomendacji z puli **90** badań i ponad **1200** rekomendacji, wyznaczono **3** obszary i **8** podobszarów problemowych, dla których zidentyfikowano rekomendacje kluczowe dla następcy POIR.

Obszar problemowy nr 1: „Ukierunkowanie wsparcia B+R+I”

„Nowe instrumenty i rozszerzenie zakresu wsparcia w ramach projektów”

Kontynuacja wsparcia B+R+I dla sektora przedsiębiorstw dla niemal wszystkich stadiów procesu innowacyjnego. Skierowanie wsparcia zarówno do podmiotów aktywnych innowacyjnie, jak i firm nieaktywnych na tym polu, poprzez umożliwienie realizacji małych projektów (do 1 mln zł).
Rozszerzenie zakresu działań możliwych do sfinansowania w ramach jednego projektu o dodatkowe kwestie (m.in. podnoszenie kompetencji kadr B+R, zakup aparatury badawczej).

„Demarkacja i komplementarność wsparcia”

Opracowanie bardziej precyzyjnej **demarkacji pomiędzy wsparciem B+R** na poziomie krajowym i regionalnym.
Zapewnienie **płynności przechodzenia przez poszczególne etapy procesu innowacyjnego** oraz możliwość łączenia w ramach jednego projektu aktywności badawczych, wdrożeniowych i towarzyszących.

„Ciągłość instrumentów wsparcia”

Wsparcie **wdrożeń wyników prac B+R**, dofinansowanych w obecnej perspektywie finansowej.
Rozszerzenie grupy potencjalnych beneficjentów o przedstawicieli firm o średniej kapitalizacji (mid-caps).

„Wdrażanie instrumentów finansowych”

Wprowadzenie ułatwień w **łączeniu wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego** w ramach jednego projektu.
Uproszczenie zasad realizacji projektów finansowanych w sposób zwrotny, a także **uwzględnienie specyfiki** niektórych typów instrumentów finansowych (np. poręczeń).
Wzmocnienie odpowiednich **działań informacyjnych i promocyjnych**, dotyczących oferty instrumentów finansowych.

„Koncentracja sektorowa”

Kontynuacja koncentracji sektorowej wsparcia, która przyczynia się do zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych.

Obszar problemowy nr 2: „Krajowy system wsparcia innowacyjności”

„System instytucji otoczenia biznesu”

Odejście (lub częściowe odejście) od wyłącznie popytowego modelu świadczenia usług przez IOB. Szczególnie w przypadku wysoce specjalistycznych usług, realizowanych z wykorzystaniem infrastruktury B+R. Wsparcie powinno być kierowane **bezpośrednio do IOB**, optymalnie konsorcjów tych jednostek oraz **konsorcjów IOB z jednostkami naukowymi**.

Obszar problemowy nr 3: „System wdrażania”

„System wyboru projektów”

Utrzymanie **możliwości poprawiania wniosku o wsparcie pod kątem spełnienia odpowiednich kryteriów wyboru projektów**.

Ustalenie stopnia „gotowości” poszczególnych instytucji i komórek organizacyjnych w zakresie oceny określonej liczby wniosków, z wyznaczeniem wartości krytycznych.

Przetestowanie dwóch scenariuszy oceny wniosków aplikacyjnych, o których wyborze decydowałby wnioskodawca. Do dyspozycji miałby **szybką ścieżkę oceny**, w przypadku której nie może dokonać merytorycznej poprawy wniosku. Alternatywą byłaby **dłuższa ścieżka oceny, w której można poprawić wniosek**.

W przypadku wdrożeń projektów B+R, z oczekiwanym dużym potencjałem innowacyjnym, **odejście od sztywnej parametryzacji oceny projektów**, na rzecz rozwiązań dopuszczających większą uznaniowość. Zapewnienie jeszcze bardziej odpowiedniego wsparcia eksperckiego. W ocenie powinna być brana pod uwagę nie tylko innowacyjność danego projektu, ale także jego **znaczenie w całym portfolio projektów** realizowanych w ramach FENG.

„Współpraca z wnioskodawcami i obciążenia administracyjne”

Stworzenie **narzędzia informatycznego** do oceny statusu jednostki, jako podmiotu sektora MŚP, uwzględniającego różne formy powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami.

Redukcja obciążeń administracyjnych na wszystkich etapach wsparcia (szereg konkretnych, operacyjnych rekomendacji).

Najważniejsze ustalenia w obszarze projektowania systemu ewaluacji programu FENG

Ogólna ocena systemu ewaluacji POIR jest pozytywna.

System nie wymaga wprowadzania zasadniczych zmian w odniesieniu do FENG. Warto jednak w większym zakresie włączyć instytucje i ciała zaangażowane we wdrażanie Programu w poszczególne elementy procesu ewaluacji, w tym:

- włączenie BGK, FNP, OPI-PIB formalnie do systemu ewaluacji FENG,
- wzmocnienie roli KM POIR/FENG w procesie wykorzystania rekomendacji z badań ewaluacyjnych.

Wskazuje się również na potrzebę większej harmonizacji i uporządkowania badań.

Służyć temu ma zaproponowana koncepcja agenda uczenia/doskonalenia (ang. Learning agenda). Punktem wyjścia do opracowania szczegółowego planu badań, jest ustalenie **pytań kluczowych z punktu widzenia realizowanej polityki publicznej**. W odróżnieniu od większości kompleksowych planów badawczych realizowanych w perspektywie 2014-2020 plan ewaluacji FENG zorganizowany będzie wokół kluczowych pytań, a nie zbioru badań.

W podejściu metodologicznym należy kontynuować rozwiązania przetestowane i wdrożone w pełnej skali w perspektywie programowej 2014-2020, w tym:

- **należy nadal stosować podejście ewaluacyjne oparte na teorii** (*Theory-based evaluation*), jako ramowe rozwiązanie metodologiczne, w którym wykorzystane jest całe dostępne spektrum metod i technik gromadzenia i analizy danych (*mix-mode*), dopasowanych do specyfiki stawianych pytań.
- **tam gdzie to możliwe** (ze względu na zakres tematyczny i moment przeprowadzenia badania) należy **stosować podejście ewaluacji wpływu** (*Impact evaluation*), stosującej rygorystyczne techniki i metody analizy danych niezbędnych do szacowania efektów wsparcia, w tym:
 - metody kontrfakcyjne (analizy na poziomie mikro),
 - metody modelowania makroekonomicznego (analizy na poziomie makro).

Pytania krótkoterminowe, na które powinna odpowiadać ewaluacja FENG:

1. Czy spełnione są kluczowe założenia warunkujące materializację teorii Programu ?
2. Czy system wdrażania Programu zapewnia odpowiednią sprawność w uruchamianiu i realizacji projektów?
3. Czy zastosowane instrumenty wsparcia są właściwe z punktu widzenia rozwiązania zdiagnozowanych w programie problemów?
4. Czy zachowana jest komplementarność FENG z innymi programami finansowanymi w Polsce ze środków unijnych?

Pozwalają na ocenę trafności przyjętych rozwiązań.

Dotyczą kwestii związanych z zagadnieniami bieżącymi, odnoszącymi się do czasu realizacji Programu.

Pytania średnio i długoterminowe, na które powinna odpowiadać ewaluacja FENG:

5. Jakie są efekty Programu w sferze wzrostu innowacyjności?
6. Jakie są efekty Programu w sferze internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz internacjonalizacji sektora nauki w zakresie działalności B+R?
7. W jaki sposób i w jakim stopniu Program realizuje koncepcję inteligentnych specjalizacji?
8. Jaka jest efektywność Programu (relacja efektów do nakładów)? Które instrumenty wsparcia wykazują się najwyższą efektywnością?
9. W jakim stopniu zmaterializowała się teoria Programu?
10. Czy teoria programu pozostaje aktualna? W jakich obszarach wymaga ewentualnych zmian?

Pozwalają na ocenę skuteczności, efektywności i trafności wsparcia.

Odnoszą się przede wszystkim do faktycznych skutków, wynikających z działań wspierających Programu.

Wskaźniki strategiczne do wykorzystania w ramach ewaluacji FENG

<ol style="list-style-type: none">1. PKB (produkt krajowy brutto),2. (Opcjonalnie) Dekompozycja PKB na:<ul style="list-style-type: none">• zmianę poziomu zatrudnienia,• akumulację kapitału rzeczowego,• postęp technologiczny wynikający z prac B+R,3. Wartość dodana brutto na pracującego (WDB na pracującego),	<p>Wskaźniki pozwalające ocenić wpływ FENG na konkurencyjność gospodarki</p>
<ol style="list-style-type: none">4. Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD jako % PKB),5. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (GERD jako % PKB),6. Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw w relacji do PKB,7. Średnia wartość nakładów na działalność B+R w sektorze przedsiębiorstw,8. Poziom zatrudnienia w sektorze B+R,9. Poziom zatrudnienia w działalności B+R w sektorze przedsiębiorstw,10. Odsetek firm ponoszących nakłady na wewnętrzną działalność B+R,11. Odsetek firm ponoszących nakłady na zewnętrzną działalność B+R,	<p>Wskaźniki pozwalające ocenić wpływ FENG na wzrost aktywności B+R przedsiębiorstw (zarówno intensyfikację działalności B+R, jak i aktywizację nowych podmiotów na tym polu)</p>
<ol style="list-style-type: none">12. Udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, w sprzedaży ogółem,13. Udział przychodów ze sprzedaży na eksport produktów nowych lub ulepszonych, w sprzedaży ogółem,	<p>Wskaźniki pozwalające ocenić efekty ekonomiczne wspartych projektów B+R</p>
<ol style="list-style-type: none">14. Odsetek firm aktywnych innowacyjnie, współpracujących z:<ul style="list-style-type: none">• Instytutami badawczymi,• Szkołami wyższymi,• Jednostkami PAN.	<p>Wskaźniki pozwalające ocenić wpływ wsparcia na nawiązywanie współpracy pomiędzy biznesem a światem nauki</p>